

31.8.2023

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen organisointi

Asettaminen ja toimikausi

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen valmistelua varten valmisteluryhmän toimikaudelle 31.8.2023-31.12.2025.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia.

Kuntien saamien valtionosuuksien yleiskatteellisuus säilytetään ja kuntien tehtävien rahoitusta vahvistettaessa painotetaan yleiskatteellisia valtionosuuksia valtionavustusten sijaan. Järjestelmän tulee olla laskennallinen, selkeä ja vahvistaa kunnallista itsehallintoa omavastuisuuden lisäämisellä. Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti siten, että se ei lisää julkisia menoja, vaan vahvistaa kasvua ja julkista taloutta pitkällä aikavälillä.

Osana uudistusta arvioidaan verotulojen tasauksen piirissä olevien verojen tarkoituksenmukaisuutta ja tasauksen tasoa. Samalla tarkastellaan tasauksen piirissä olevien verojen määrää ja tasauksen suuruutta. Peruseriaatteena on, että kuntien alueella syntyvästä verotulosta mahdollisimman suuren osan tulee jäädä kuntien omaan käyttöön, kuitenkin kaikkien kuntien elinvoima ja kuntien välinen rahoituksen tasapainoisuus huomioiden.

Ennen laajemman uudistuksen valmistumista hallitus seuraa tarkoin kunkin kunnan mahdollisuuksia selviytyä kasvavista palvelukysynnästä ja -kustannuksista erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa, ja reagoi niihin. Lisäksi vahvistetaan erityisesti kuntien ja kaupunkien investointikykyä. Hallitus pyrkii kaventamaan kuntien nimellisten ja efektiivisten veroprosenttien välistä eroa.

Hallitusohjelman mukaan lisäksi arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen.

Hallitus huolehtii, että kunnille siirtymässä olevien TE-palvelujen rahoitus, ohjausjärjestelmä ja asiakaspalvelun lainsäädäntö turvaavat kuntien todelliset mahdollisuudet onnistua kohtaanto-ongelmien ratkaisemisessa kannustinjärjestelmän edellyttämällä tavalla. Tämä tarkoittaa joustavuuden ja harkinnan lisäämistä asiakkaiden palveluprosesseissa. TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan niin, että se kannustaa aktiiviseen työllisyydenhoitoon oikeudenmukaisilla resursseilla. Hallitus tarkistaa TE2024-rahoitusmallin kompensaaation tasoa lain voimaantulon jälkeen vuosittain kuntien välillä siten, että huomioidaan mallin kannustavuus, väestökasvun vaikutus sekä vieraskielisten että kaksikielisten, työttömien ja työllisten määrä. Rahoitusmalli ei saa muodostua yksittäisen kunnan tai alueen kannalta kohtuuttomaksi. Hallitus huomioi erikseen äkillisen rakennemuutoksen tilanteet.

Hallitusohjelmassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi käynnistetään peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamishanke, jonka työskentely organisoidaan tässä asettamispäätöksessä kuvatulla tavalla.

Työryhmän tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on arvioida kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa kuntien tehtäviin ja toimintaympäristön muutoksiin, arvioida eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia hallituksen esitysluonnos järjestelmän muutostarpeista.

Tavoitteena on uudistaa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelman linjausten mukaisesti sekä lisätä järjestelmän ymmärrettävyyttä ja läpinäkyvyyttä. Aikataulun osalta tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2025 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026.

Organisointi

Hankkeen poliittisesta johtamisesta vastaa Yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmä, jonka tukena toimii valtiosihteeriryhmä. Hankkeelle asetetaan valmisteluryhmä, jossa ovat edustettuna valtionosuusjärjestelmän sektoriministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto. Lisäksi hankkeelle asetetaan mahdollisesti myöhemmin selvityshenkilö/selvitysryhmä. Valmisteluryhmä raportoi työstään valtiosihteeriryhmälle. Valmisteluryhmä toimii valtiosihteeriryhmän tukena ja laatii tarvittavia laskelmia ja muita selvityksiä. Lisäksi voidaan tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita työskentelyn edellyttämällä tavalla. Valmistelussa käydään säännöllistä vuoropuhelua kuntien

ja kaupunkien kanssa. Työryhmä voi tarpeen mukaan perustaa valmistelujaostoja.

Valmisteluryhmä**Puheenjohtaja:**

ylijohtaja Jani Pitkäniemi, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Jäsenet:

finanssineuvos Markku Nissinen, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto, varapuheenjohtaja

hallitusneuvos Mervi Kuittinen, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

neuvotteleva virkamies Jussi Lammassaari, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

finanssiasiantuntija Unna Heimberg, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

budjettineuvos Tanja Rantanen, valtiovarainministeriön budjettiosasto

finanssineuvos Filip Kjellberg, valtiovarainministeriön vero-osasto

ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

erityisasiantuntija Ville Heinonen, työ- ja elinkeinoministeriö

kuntatalousasioiden johtaja Sanna Lehtonen, Suomen Kuntaliitto ry

Pysyvät asiantuntijat:

erityisasiantuntija Olli Riikonen, Suomen Kuntaliitto ry

Sihteeri:

finanssiasiantuntija Lauri Piirainen, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Tekninen sihteeri:

säädösvalmistelusihteeri Aija Karlsson, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Kustannukset	Valmisteluryhmän työ tehdään virkatyönä. Osallistujat vastaavat omista matkakuluistaan. Mahdolliset muut hankekulut maksetaan momentilta 28.01.01.	
	Kunta- ja alueministeri	Anna-Kaisa Ikonen
	Finanssineuvos	Marja Paavonen
Jakelu	Päätöksessä mainitut	
Tiedoksi	VM/ valtiosihteeri Elina Laavi VM/ erityisavustajat Maija Niskala ja Minna Kurki VM/ valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen VM/ alivaltiosihteeri Susanna Huovinen VM/ budjettiosasto VM/ vero-osasto VM/ kunta- ja alueosasto Opetus- ja kulttuuriministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Ympäristöministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö Suomen Kuntaliitto ry	

VN/24048/2023-VM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: